

# RAJAVARTIOLAITOKSEN KEHITYSVAIHEITA JA PIIRTEITÄ NYKYTILANTEESTA

**Yleisesikuntaeverstiluutnantti P W Turpeenniemi**

## JOHDANTO

Rajavartiolaitos on 57-vuotisen olemassaolonsa aikana läpikäynyt kansamme itsenäisyydenajan historian mukana vaiherikkaan ja mielenkiintoisen kehityksen kunnes on saavuttanut tämänhetkisen tilanteen.

Tässä esityksessä on historian tapahtumista voitu käsitellä vain eräitä olennaisimpia ja niidenkin syiden ja seurauksien tarkastelu on ollut pakko jättää pääpiirteisten mainintojen varaan. Rajavartiolaitoksen historiateos "Rajavartiolaitos 1919—1969" tarjoaa asiasta lähemmin kiinnostuneelle lukijalle yksityiskohtaisempia tietoja.

Rajavartiolaitoksen nykytilanteen tarkastelulla pyritään auttamaan käsityksen muodostamista rajavartiolaitoksen tämänhetkisistä tehtävistä ja toiminnasta eri aloilla. Esityksen sivumäärästä johtuen on toimintaan oleellisesti vaikuttavien tekijöiden käsittelyä täytyntä supistaa ja tärkeitäkin yksityiskohtia jättää kokonaan mainitsematta. Samoin kannanottoihin ei tässä ole katsottu voitavan juuri ryhtyä, vaan on pitäydytty olevien olojen toteamiseen rajavartiolaitoksesta annetun lain, asetuksen sekä muiden määräysten ja säädösten puitteissa.

## RAJAVARTIOLAITOKSEN KEHITYSVAIHEITA

Rajanvartiointi, sanan nykyisessä merkityksessä, aloitettiin Suomessa valtakunnan itsenäistymisen jälkeen ensiksi Suomen—Ruotsin välisellä rajalla. Tämän alueen tultua Suomen hallituksen valvontaan vuoden 1918 alussa olivat ajat levottomia. Poliittisista syistä johtuva luvaton rajanylikulku ja sen uhka sekä pula-ajalle ominainen salakuljetus olivat saavuttaneet huoletuttavat mittasuhteet. Maamme silloisessa hallituksessa, senaatissa, todettiin, että rajan vartiointia on tehostettava. Eräiden järjestelyjen seurauksena perustettiin em. rajaosuudelle rajavartiosto, Tornion rajavartiopataljoonan nimellä. Perustamisen ja toimintansa alkuvaiheen aikana rajavartiopataljoona oli Suomen Puolustusvoimien ylipäällikön, kenraali Mannerheimin, ylijohdon alainen, mutta 16. 8. 1918 päätettiin valtioneuvostossa siirtää rajavartiopataljoona armeijan kirjoista senaatin sisäasiaintoimituskunnan (nykyisen sisäasiainministeriön) alaisena toimivaksi rajavartiostoksi. Mainittakoon, että sisäasiaintoimituskunta vahvisti tälle, ns. luoteisrajan rajavartiostolle, ohjesäännön, jota käytettiin mallina itärajalle perustettavien rajavartiostojen toimintaa hahmoteltaessa. Pataljoonan tehtävistä sanotaan ko. ohjesäännössä mm:

### 1 §

”Ruotsin Kuningaskunnan vastaisen maarajan, alkaen Röytän saaresta Tornionjoen suulla, aina Tenojolle saakka ja läheisten rajaseutujen vartioiminen, tavarain luvattoman tuonnin ja viennin ehkäiseminen, passintarkastus ja epäiltävien henkilöiden valvominen tällä alueella on uskottu Tornion rajavartiopataljoonalle.

### 5 §

Pataljoonan tulee sille määrättyssä piirissä ahkerasti ja keskeytymättömästi toimittaa vartiopalvelusta, erittäinkin pitäen tarkoin silmällä piirinsä kautta kulkevia teitä ja rajan ylityspaikkoja, niin ettei jätetä tilaisuutta luvattomaan tavarain tai rahojen, yli säädetyn määrän henkeä kohti, maasta vientiin eikä luvattomaan tavarain maahan tuontiin eikä myöskään passittomien tai muutoin epäiltävien henkilöiden rajan yli kulkemiseen eikä raja-alueella liikkumiseen, kuin myös ettei kiellonalaisia tavaroita kuljeteta 15 kilometrin levyisellä alueella, laskettuna merenrannasta tai maarajasta sisämaahan, ilman säädettyä kuljetustodistusta.”

Ohjesäännön muissa pykälissä annetaan ohjeita menettelystä estetäessä luvatonta tavarain maahan tuontia ja maasta vientiä sekä henkilöiden luvatonta rajan ylitystä ja määrätään yhteistoiminnasta tullii-

ja poliisiviranomaisten kanssa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että ohjesääntö määrittää jokseenkin seikkaperäisesti rajanvartioidinnin periaatteet, joita yhäkin noudatetaan.

Vuonna 1921 olivat olot Ruotsin ja Suomen välisellä rajalla jo siinä määrin rauhoittuneet, että rajavartiosto tällä suunnalla katsottiin voitavan lakkauttaa.

*Itärajalta ja Karjalan kannaksella* huolehtivat armeijan joukko-osastot ja suojeluskunnat rajan vartioidinnista vapaussodan aikana ja sen jälkeenkin lyhyttä välivaihetta lukuunottamatta vuoteen 1919 saakka, jolloin rajavartiostot muodostettiin.

Itärajan vartioidinnin uudelleen järjestelystä tehtiin esitys valtioneuvoston istunnossa 21. päivänä maaliskuuta 1919. Esitys hyväksyttiin ja sen pohjalta sotaministeriö ja sisäasiainministeriö yhdessä päättivät itärajan vartioidinnin järjestelystä seuraavaa:

"1. Sisäasiainministeriö vastaanottaa 1. 4. 1919 Sotaministeriöltä maan itäisen rajan poliisi- ja tullivartioidinnin Laatokasta pohjoiseen Tenojokeen saakka sikäli kun se tähän saakka on ollut Sotaministeriön huollettavana. Sotaministeriö huolehtii edelleen tämänkin päivämäärän jälkeen tarpeellisten taktillisten reservijoukkojen asettamisesta.

2. Sisäasiainministeriö järjestää rajan vartioidinnin seuraavan suunnitelman mukaisesti:

Itäraja jaetaan neljään osaan: Viipurin, Kuopion sekä Oulun läänin I ja Oulun läänin II rajaosa. Kunkin rajaosan vartioidinnista vastaa ylinnä asianomaisen läänin maaherra. Kunkin maaherran avuksi määrätään jokaista rajaosaa varten rajakomendantti, jolle kuuluu vartiopalveluksen järjestely ja valvominen.

Näiden rajakomendanttien alaiseksi muodostetaan kutakin rajaosaa varten erikoinen rajavartiosto, jonka miesluku tulee olemaan:

Viipurin rajaosalle .....	350 miestä
Kuopion rajaosalle .....	150 "
Oulun läänin eteläiselle eli Kainuun rajaosalle ..	300 "
Oulun läänin pohjoisella eli Lapin rajaosalla ....	500 "

Yhteensä 1 300 miestä"

Edelleen sovittiin sotaministeriön toimenpiteistä upseerien, kantaalipuseerien ja -miesten sekä asevelvollisten luovuttamisesta sisäasiainministeriön käyttöön em vahvuuksien saavuttamiseksi, yhteistoiminnasta tarpeellisen aseistuksen ja muun varustuksen hankkimisessa rajavartioujoukoille, niiden koulutuksesta sekä siitä, että sisäasiainministeriö suorittaa 1. 4. 1919 lähtien kaikki rajavartioidinnin ylläpidosta aiheutuneet kulut.

Sisäasiainministeriön vahvistamana otettiin käyttöön nimitykset:

Lapin Rajakomendantti	Lapin Rajavartiosto	Lapin Rajavartiopiiri
Kainuun            „	Kainuun            „	Kainuun            „
Joensuun           „	Joensuun           „	Joensuun           „
Salmin             „	Salmin             „	Salmin             „

Rajavartiostojen sijoitus oli aluksi seuraava:

<i>Lapin rajavartiosto</i>	<i>Kainuun rajavartiosto</i>
Esikunta Rovaniemi	Esikunta Kajaani
1.K                „	1.K                „
2.K                „	2.K                „
Sallan komppania	Suomussalmen komppania
Ivalon            „	Kuhmonniemen       „
Kuusamon        „	<i>Joensuun rajavartiosto</i>
	Esikunta Joensuu
	Komppania         „

Rajapitäjissä ei ollut komppanioita, vaan Joensuussa olevasta komppaniasta komennettiin vartioiden miehistö, joka vaihdettiin noin kuukauden väliajoin.

*Salmin rajavartiosto*  
 Esikunta Pitkäranta  
 1.K        Suojärvi  
 2.K        Pitkäranta  
 3.K        Salmi

Valtioneuvoston päätöksen mukaan rajavartiostojen tehtävänä oli "valtakunnan itäisen maarajan poliisi- ja tullivartiointi". Rauhan tekoon saakka Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä 14.10.1920 rajavartiostot joutuivat suorittamaan myös suoranaisesti sotilaallisia tehtäviä. Tilanne rajalla oli varsin levoton. Luvaton rajanylikulku, aseiden ja muun tavaran kuljetus sekä kiihoitustoiminta oli tavallista eivätkä aseellisetkaan yhteenotot rajan takaa tulleiden agitaattorien kanssa olleet harvinaisia.

Karjalan kannaksella 1920 perustettua tullipoliisia laajennettiin niin, että se pystyi ottamaan rajavartiointivastuun vuoden 1921 huhtikuuhun mennessä ja näin armeija oli tälläkin suunnalla kokonaan vapautunut rajavartiointitehtävästä. Vuoden 1921 viimeisenä päivänä päätettiin valtioneuvostossa yhdistää Kannaksella toimiva komendanttilaitos ja tullipoliisi ja perustaa näin Kannaksen rajavar-

tiosto. Tämä rajavartiosto ei ollut sotilaallisesti järjestetty vaan malina oli pidetty tullilaitoksen organisaatiota.

Tarton rauhassa Venäjä luovutti Suomelle Petsamon alueen. Valtioneuvosto päätti 25. 11. 1920, että tämän alueen miehitys ja sen maarajan vartiointi tulee toistaiseksi Lapin rajavartioston tehtäväksi ja samalla Kuusamo siirretään Kainuun rajavartiostoon kuuluvaksi. Petsamoon muodostettiin Lapin rajavartioston osasto, johon Ivalossa aikaisemmin toiminut rajavartio-osasto liitettiin joukkueena. Kun Petsamon osasto muodostui huomattavan suureksi — yhteensä n 300 miestä — ja kun sillä oli oma rajakomendantti ryhdyttiin sitä kutsumaan Petsamon rajavartiostoksi. Olojen edelleen vakiintuessa Petsamon rajavartiosto liitettiin v:n 1925 puolivälissä Lapin rajavartiostoon yhtenä sen komppaniana.

Rajavartiostojen miehistö oli aluksi Kannaksen rajavartiostoa lukuunottamatta pääasiassa asevelvollisia. Vuoden 1921 elokuussa valtioneuvosto päätti asiaa valmistelleen komitean ehdotuksesta "että Laatokan — Jäämeren maarajan nykyiset rajavartiostot olivat ensitulevasta lokakuusta, supistaen määrävahvuudet mahdollisimman pieniksi, järjestettävät palkatusta väestä kokonpannuiksi sekä niiden alipäällystö ja miehistö oli saatettava sotilaallisen kurin alaiseksi". Tämä merkitsi sitä, että rajavartiostojen miesmäärä supistui noin puolella entisestään. Pian kuitenkin osoittautui, että vahvuuksia pienentämällä oli ratkaisevasti heikennetty rajavartiostojen toimintamahdollisuuksia. Tästä oli osoituksena mm Sallan erämaa-alueilla tukki-työmaita hyväksi käyttäen organisoitu ns läskikipina, josta rajavartiosto ei riittävän ajoissa saanut tietoja eikä kyennyt sitä estämään. Tämän jälkeen rajavartiostoja vahvennettiin asevelvollisilla siten, että heidät sijoitettiin kunkin rajavartioston — pl Kannaksen rajavartiosto — esikunnan sijoituspaikalle n komppanian vahvuusena yksikkönä reserviksi, ja näin siellä aikaisemmin ollut värvätty henkilöstö vapautui rajapalvelutehtäviin.

Järjestelyn tuloksena syntyivät rajavartiostojen varusmieskompanit, jotka nykyisin tunnetaan sissikomppanioiden nimellä.

Sisäasiainministeriön alainen rajavartioasiain osasto — rajavartiostojen esikunta — syntyi vähitellen. Rajavartiostotarkastajaksi v 1918 määrätty majuri Ferdinand Järnström toimi aluksi vuoden päivät yksin kunnes sai yhden kanslia-apulaisen ja sitten parin vuoden kulltua sijaisenaan toimimaan pystyvän upseerin apulaisekseen. 1930-luvun loppupuolella esikunnassa työskenteli yksitoista henkilöä.

Rajavartiostot oli perustettu väliaikaisiksi ja samoin oli sisäasiainministeriön rajavartioasiainosastokin väliaikainen. Tästä oli haittavaikutuksia mm sikäli, että pitkäjänteisiä suunnitelmia oli vaikea laatia ja toteuttaa. Ilmeisesti myöskin henkilöstön hakeutumiseen raja-

vartiostojen palvelukseen vaikutti virkojen ja toimien tilapäisyys. Kun rajavartiolaitoksen olemassaolo oli kuitenkin osoittautunut maan rajaseutuolojen pysyvien ja välttämättömien tarpeiden vaatimaksi päätettiin rajavartiolaitos vakinaistaa.

Tämä tapahtui kun tasavallan presidentti allekirjoitti 17.4.1931 lain rajavartiolaitoksesta. Se käsitti vain 7 pykälää, joista kaksi ensimmäistä määrittää rajavartiolaitoksen tehtävän ja kokoonpanon ja loput käsittelevät virkoja, toimia, henkilöstön oikeuksia ja velvollisuuksia sekä maininnan varusmiesten koulutuksesta. Lain perusteella annettiin asetus rajavartiolaitoksesta 22. 1. 1932.

Rajavartiolaitoksen vakinaistamisen yhteydessä vuoden 1932 alusta lukien rajavartiolaitoksen päälliköksi nimettiin eversti Fr. Järnström ja hänen apulaisekseen everstilutnantti Verner Viklund (Viikla).

Karjalan kannaksella toiminut rajavartiosto vakinaistettiin ja muodostettiin muiden rajavartiostojen tapaan sotilaalliseksi joukko-osastoksi vuoden 1936 alussa. Tärkeimpinä perusteluina olivat Kannaksen rajavartioston päätehtävänä aikaisemmin olleen tullivartiointin väheneminen niin, että se rajoittui Rajajoen tullikamarin toimintaan ja vastaavasti rajapalvelutehtävien lisääntyminen, mikä edellytti sotilaallista organisaatiota.

Vuoteen 1939 mennessä rajavartiolaitoksen kokoonpano oli kehittynyt kuvan 1 mukaiseksi. On todettava, että kokoonpano ja tehtävät oli jo alunperin onnistuttu suunnittelemaan tarkoitustaan vastaavalla tavalla eikä niihin myöhemminkään ole tarvinnut tehdä periaatteellista ratkaisevia muutoksia.

Talvisodan ja Suomen sodan 1941—1944 ajalta todetaan tässä ainoastaan että molempien sotien syttyessä rajavartiostot liitettiin lain mukaan puolustusvoimiin, jonka riveissä rajamiehet taistelivat yleensä erämaolosuhteissa.

Ns välirauhan aikana rajanvartiointivastuu oli rajajoukoilla.

Jatkosodan päätyttyä ryhdyttiin ripeästi toimenpiteisiin rajanvartiointivastuun siirtämiseksi rajavartiolaitokselle. Ylipäällikön käskyn mukaan tämän tuli tapahtua 1.12.1944 mennessä ja samalla rajavartiolaitoksen tuli siirtyä sisäasiainministeriön alaisuuteen. Päämajan käskyssä 9.11.1944 määrättiin rajavartiolaitoksen väliaikainen kokoonpano ja merivartiolaitos liitettiin merivartiorykmenttinä rajavartiolaitokseen.

Rajavartiolaitoksen kokoonpano ns rykmenttiorganisaatio oli seuraava:

Rajavartiostojen esikunta Helsingissä  
 Rajajääkärirykmentti 1 (RjR 1) esikunta Immolassa  
 — Rajavartiosto 1 (R 1) „ „

— Rajavartiosto 2	(R 2)	esikunta	Onttolassa
— ” 3	(R 3)	”	Kajaanissa
Rajajääkärirykmentti 2 (RjR 2)		”	Rovaniemellä
— Rajavartiosto 4	(R 4)	”	Kemijärvellä
— ” 5	(R 5)	”	Sodankylässä
— ” 6	(R 6)	”	Rovaniemellä
Erillinen rajavartiosto	(ErR)	”	Lohjalla.

#### Merivartiorykmentti

(v:n 1945 järjestelyn jälkeen)

— Suomenlahden merivartiosto		esikunta	Helsingissä
— Saaristomeren	”	”	Turussa
— Ahvenanmaan	”	”	Maarianhaminassa
— Pohjanlahden	”	”	Vaasassa.
Raja-aliupseerikoulu			Onttolassa
Rajajääkäriskoulu 1			Immolassa
Rajajääkäriskoulu 2			Kajaanissa
Rajakoiratarha			Kuhmossa

Sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna oli järjestelyssä oleellista uutta merivartiostojen liittäminen rajavartiolaitokseen, vartiointi länsirajalla ja Porkkalan vuokra-alueella sekä uuden johtoportaan — rykmentin esikunnan — muodostuminen rajavartiostojen esikunnan ja vartiostojen välille.

Rajavartiolaitoksen toiminnan ja järjestelyn tärkeimmät perusteet, laki ja asetus rajavartiolaitoksesta, uusittiin varsin lyhyen ajan kuluessa sodan jälkeen. Laki astui voimaan jo vuoden 1944 puolella ja asetus huhtikuussa 1945.

Lailla vakinaistettiin edellä esitetty organisaatio ja asetuksella annettiin tarkempia määräyksiä kokoonpanosta, johtosuhteista, valvonta-alueista sekä raja- ja merivartiostojen toimintapiireistä. Verrattuna sotaa edeltäneeseen aikaan säilyivät rajavartiolaitoksen toiminnan perusteet lainsäädännössä periaatteessa ennallaan, joskin merivartiolaitoksen liittäminen rajavartiolaitokseen toi oman lisävärinsä mukanaan.

Helmikuun 10. päivänä 1947 Pariisissa allekirjoitettu rauhansopimus antoi kiinteän pohjan rajanvartiointin järjestämiseksi pysyvän rauhantilan kannalle. Rajavartiostojen esikunnassa todettiin että olojen vakiinnuttua ei saatujen kokemusten mukaan ns rykmenttijärjestelmä väliportaineen enää ole tarkoituksenmukainen. Tämän johdosta suunniteltiin joustavampi ja käytännöllisempi sekä säästävyyssyysnäkökohdat paremmin huomioon ottava organisaatio rajavartiostojärjestelmän pohjalta, jolloin itsenäiset rajavartiostot ja merivar-

tiostot tulivat suoraan rajavartiostojen esikunnan alaiseksi. Eduskunta hyväksyi rajavartiolaitoksen uudelleenjärjestelyn 24. 5. 1947. Kokoonpano tuli 1. 7. 1947 lähtien seuraavaksi:

*Rajavartiostojen esikunta Helsingissä*

*Kaakkois-Suomen rajavartiosto (K-SR)*

Esikunta Immolassa ja rajajääkärikomppaniat Miehikkälässä, Mustolassa ja Immolassa.

*Pohjois-Karjalan rajavartiosto (P-KR)*

Esikunta Onttolassa ja rajajääkärikomppaniat Tohmajärvellä, Ilomantsissa ja Lieksassa.

*Kainuun rajavartiosto (KR)*

Esikunta Kajaanissa ja rajajääkärikomppaniat Kuhmossa, Suomussalmella sekä Kuusamossa.

*Lapin rajavartiosto (LR)*

Esikunta Rovaniemellä ja rajajääkärikomppaniat Kemijärvellä, Ivalossa, Muoniossa sekä Ylitorniolla.

*Porkkalan rajavartiosto (PR)*

Esikunta Lohjalla ja rajajääkärikomppaniat Inkoossa, Siuntiossa sekä Espossa.

*Suomenlahden merivartiosto (SMv)*

Esikunta Helsingissä

*Saaristomeren merivartiosto (SmMv)*

Esikunta Turussa

*Pohjanlahden merivartiosto (PIMv)*

Esikunta Vaasassa

Raja-aliupseerikoulu	1.9.1947	lukien	Immolassa
Rajajääkärikoulu 1		„	Lieksassa
„	2	„	Kajaanissa
Merivartiokoulu			Helsingissä.

Tämä järjestely, joka periaatteessa palasi sotaa edeltäneen ajan organisaatiokaavaan on säilynyt nykypäiviin asti lukuunottamatta olosuhteiden muutoksista ja yleisestä kehityksestä johtuneita kokoonpanon tarkistuksia. Näistä mainittavimpia ovat Porkkalan rajavartioston lakkauttaminen sekä rajajääkärien ja varusmiesaliupseerien koulutuksen keskittäminen Rajakoulun puitteissa tapahtuvaksi.



## PIIRTEITA RAJAVARTIOLAITOKSEN NYKYTILANTEESTA

## Tehtävät

Rajavartiolaitoksesta tammikuun 10. päivänä 1975 annetussa laissa määritetään rajavartiolaitoksen tehtäväksi "valtakunnan rajojen vartiointi ja valvonta sekä poliisin ohella yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitäminen raja- ja merialueella sekä tullilaitoksen ohella tullivalvonta. Erinäisistä rajavartiolaitoksen tehtävistä on säädetty erikseen. Asetuksella voidaan rajavartiolaitokselle antaa muitakin sille soveltuvia tehtäviä.

Rajavartiolaitos ottaa osaa valtakunnan puolustamiseen. Se voidaan asetuksella puolustusvalmiuden niin vaatiessa kokonaan tai osaksi liittää puolustusvoimiin."

Uusi asetus rajavartiolaitoksesta annettiin 9. päivänä tammikuuta 1976. Sen mukaan rajavartiolaitoksen päätehtävänä on toimia valtakunnan rajojen vartiointiksi ja valvomiseksi rajatapahtumien<sup>1)</sup> ja valtakunnan alueellista koskemattomuutta koskevien säännösten ja määräysten vastaisten toimien ehkäisemiseksi sekä suorittaa tutkimuksia rajatapahtumien selvittämiseksi. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämisen vaatimista tehtävistä määrää sisäasiainministeriö ja rajavartiolaitokselle kuuluvasta tullivalvonnasta säädetään erikseen.

Lisäksi rajavartiolaitos hoitaa kansainvälisistä rajaoloja koskevista sopimuksista aiheutuvat tehtävät.

Edelleen asetuksessa määrätään rajavartiolaitokselle muina tehtävinä meriliikenteestä annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen sekä yleensä liikenneturvallisuuden valvonta merellä, kadoksissa olevien ja merihätään joutuneiden etsiminen ja auttaminen, meripelastuspalveluun osallistuvien yhteistoiminnan johtaminen, valtakunnan rajoista johtuvien lentorajoitusten noudattamisen valvonta, kiireellisten sairaankuljetusten suoritus vaikeakulkuisille seuduilla ja kelirikko-oloissa, rajarauhan ylläpitämistä tarkoittavan yhteistoiminnan edistäminen viranomaisten ja väestön kesken sekä metsästyksestä, kalastuksesta, luonnonsuojelusta ja öljyvahinkojen torjunnasta merellä annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta.

Edellä mainittujen tehtävien pääpiirteisenä erittelynä todetaan seuraavaa:

*Valtakunnan rajojen vartiointin ja valvonnan päämääränä on suojata valtakunnan ja sen kansalaisten turvallisuutta sekä tässä tarkoituksessa estää naapurivaltakunnista maahamme ja toisaalta omasta maasta naapurivaltakuntiin suuntautuvat rajaoloja koskevien sopimusten vastaiset teot ja muu valtakuntien välisiä suhteita vaa-*

<sup>1)</sup> Rajatapahtumalla tarkoitetaan sellaista tekoa, joka voi aiheuttaa tai voisi aiheuttaa selvittelyä naapurivaltakuntien raja- tai muiden viranomaisten kesken.

rantava toiminta. Rajavartiolaitos suorittaa tutkimuksia rajojen vartiointiin ja valvontaan liittyvissä asioissa ja osallistuu tarvittaessa rajatapahtumien ja vastaavien käsittelyyn ja ratkaisuun yhdessä muiden ja naapurimaiden viranomaisten kanssa. Merkille pantavaa on, että uuden asetuksen 62 §:n mukaan valvonta- ja muutkin viranomaiset ovat velvolliset antamaan pyydettyä virka-apua rajavartioviranomaiselle rajojen vartiointissa ja valvonnassa, milloin se rajatapahtuman aiheuttaman toimenpiteen tai rajarauhan ylläpitämiseksi on tarpeen.

*Valtakunnan alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi* rajavartiolaitos rajojen vartiointiin liittyen suorittaa yhteistoiminnassa muiden valvontaviranomaisten kanssa puolustusvoimien tehtäviin kuuluvaa meri- ja ilmavalvontaa meri- ja raja-alueilla sekä vastaa maavalvonnan suorittamisesta raja-alueella ja pääasiallisesti merivalvonnasta Ahvenanmaalla. Alueellisen koskemattomuuden turvaaminen tapahtuu valvonta-asetusta (185/63), asetusta puolueettomuusmääräyksistä (194/63) sekä puolueettomuuden suojaamisesta annettuja yleisiä ohjeita (PM:n päätös 549/16/K/1964) noudattaen. Puolueettomuuden suojaamistehtävä edellyttää jatkuvan valmiuden ylläpitämistä rajavartiolaitoksen kaikissa yksiköissä.

*Rajavartiolaitoksen tehtävät yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidossa* yhteistoiminnassa poliisin kanssa on määrätty sisäasiainministeriön päätöksellä 3536/P./28.3.1949 ja RvLE:n kirj.:llä 5760/III/13 c/17.9.1969. Ko määräykset käsittelevät henkilöiden rajanylitystapauksiin, etsintä- ja pelastuspalveluun, metsästyksen ja kalastuksen valvontaan, ilmavalvontaan ja valvonta-asetukseen liittyvää yhteistoimintaa.

Edelleen rajavartiolaitos pitää voimassa yleistä järjestystä ja turvallisuutta valtakunnan merialueella siellä, missä poliisin voimat katsotaan riittämättömiksi sekä muualla merialueella valtakunnan rajojen vartiointiin ja valvontaan liittyvissä asioissa.

Rajavartiomies voi suorittaa virkatehtäviensä alaan kuuluvista rikoksista esitutkinnan ellei esitutkinta rikoksen laadun vuoksi kuulu poliisille tai muulle viranomaiselle ja tässä yhteydessä rajavartiomies voi syyttäväviranomaisen puolesta ja hänen valvontansa alaisena tehdä rangaistusmääräyslain (146/70) 1 §:ssä tarkoitettuja vaatimuksia mikäli tutkittavana oleva asia voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä. Lyhyesti sanottuna tämä tarkoittaa sakottamisoikeutta.

*Rajavartiolaitokselle kuuluvasta tullivalvonnasta* on säädetty asetuksella (Ask 8.12.1949/75), jonka mukaan keskeisimmät tehtävät ovat:

- tullivalvonta niillä maarajan osilla, joilla tullilaitos ei ole järjestänyt tullirajan vartiointia,
- tullivalvonta merialueella tulliteiden ja satamien ulkopuolelle,

— tullilaitoksen avustaminen niillä maarajan osilla, joilla tullilaitos on järjestänyt tullirajan vartiointin sekä

— virka-avun antaminen tulliviranomaisille.

*Kansainvälisistä rajaoloista koskevista sopimuksista* aiheutuvia tehtäviä ovat mm rajojen hoito, raja- ja merialueella noudatettavan järjestyksen ylläpito ja yhteistoiminta naapurimaiden viranomaisten kanssa edellä mainituissa asioissa.

Suomen ja Neuvostoliiton välisellä rajalla rajavaltuutetut vastaavat raja-alueella noudatettavan järjestyksen ylläpidosta, rajatapahtumien ehkäisemisestä sekä niiden pikaisesta tutkimisesta ja selvittämisestä. Rajavaltuutetut ovat oikeutettuja ja velvollisia itsenäisesti ja omaaloitteisesti ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joista maiden välillä on sovittu. Rajavaltuutetut hoitavat mm Suomen ja Neuvostoliiton kesken solmituista rajavesistöjä, kalastusta, hylkeenpyyntiä ja poronhoitoa koskevista sopimuksista aiheutuvat tehtävät.

Rajan hoitoon liittyvissä asioissa Ruotsin ja Norjan vastaisilla rajoilla Suomen rajavartioviranomaiset pitävät yhteyttä em maiden vastaaviin viranomaisiin. Muut asiat em rajoilla hoidetaan ulkoasiainministeriön kautta.

*Rajavartiolaitos valvoo meriliikenteestä ja liikenneturvallisuudesta merellä* annettujen säästösten noudattamista sekä antaa virka-apua merenkulkuviranomaisille kuten siitä erikseen sovitaan.

*Kadonneiden etsiminen ja auttaminen* raja- ja merialueella tapahtuu yhdessä poliisin kanssa. Kaikkien meripelastuspalveluun osallistuvien yhteistoiminnan johtaminen on annettu rajavartiolaitoksen tehtäväksi. Se tapahtuu sisäasiainministeriön erikseen antaman ohjeen mukaan.

Rajavartiolaitos valvoo muiden viranomaisten ohella, että *ilma-alukset noudattavat valtakunnan rajan ylittämistä ja raja-alueella lentämisestä annettuja määräyksiä* ja että rajanvartiointia tukevia lentorajoitus- ja kieltoalueita koskevia lentorajoituksia noudatetaan sekä rikkomuksen havaitessaan ryhtyy tarvittaviin tutkimuksiin ja saattaa rikkomukset asianomaisten viranomaisten tietoon. Suomen valtakunnan alueelle suuntautuvan ja alueelta lähtevän lentoliikenteen tulee tapahtua valmistetuilla reiteillä. Rajan ylittämiseen muualta tarvitaan ilmailuhallituksen lupa. Maarajoilla on 15 km:n levyinen alue, jonne suuntautuvista valmisteltujen lentoreittien ulkopuolisista lennoista on tehtävä ennakoilmoitus aluelennonjohdolle.

Rajavartiolaitoksen ilma-alukset, alukset ja moottoriajoneuvot *suorittavat kiireellisiä sairaankuljetuksia* siten kuin siitä on asetuksessa (Ask 468/60) ja sisäasiainministeriön päätöksessä (25.2.1966/104) määrätty.

Lentopelastustoiminnassa noudatetaan Suomen ja Ruotsin välillä

em maiden ilmailuhallitusten solmimaa sopimusta. Suomen ja Norjan välisessä lentopelastuspalvelussa sovelletaan periaatteita, joista maiden kesken sovitaan.

*Rajarauhan ylläpitämisen edistäminen* edellyttää kiinteää yhteistoimintaa rajavartioviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa sekä luottamuksellisia suhteita paikalliseen väestöön. Tässä tarkoituksessa rajavartioviranomaiset huolehtivat siitä, että muut raja- ja merialueilla toimivat viranomaiset voivat toiminnassaan ottaa huomioon raja- ja merivartiointiin asettamat vaatimukset.

Rajavartioviranomaiset huolehtivat myös siitä, että paikallinen väestö on tietoinen valtakunnan rajoja, rajan ylikulkua sekä rajoilla noudatettavaa järjestystä koskevista määräyksistä.

Edellä mainittujen päämäärien saavuttaminen vaatii tiedoittamista, eri viranomaisten keskeisen yhteistoiminnan suunnittelua ja toteutusta sekä virka-avun antamista muille viranomaisille raja- ja merialueella vaikeuksiin joutuneen väestön auttamiseksi silloin, kun varsinaiset tehtävät sen sallivat.

Valtakunnan puolustamiseen liittyvistä tehtävistä sanotaan uudessa laissa, että rajavartiolaitos ottaa osaa valtakunnan puolustamiseen ja voidaan asetuksella puolustusvalmiuden niin vaatiessa kokonaan tai osaksi liittää puolustusvoimiin. (Vanhan lain mukaan puolustusvoimiin liittämiseen tarvittiin liikekannallepano).

Valtakunnan puolustamiseen rajavartiolaitos ottaa osaa antamalla sotilaallista koulutusta varusmiehille ja reserviläisille. Edelleen yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa rajavartiolaitos huolehtii niistä suunnittelu- ja valmiustehtävistä, jotka ovat välttämättömiä kriisiajan toiminnalle. Näitä tehtäviä ovat suunnitelmien laatiminen ja materiaalsen valmiuden kehittäminen. Pyrkimyksenä on, että rajavartiolaitoksen hallussa rauhan aikana oleva kalusto ja materiaali tyydyttää kriisiajan tarpeet.

Omalta osaltaan rajavartiolaitos edistää puolustustahtoa ja ruumiillista kuntoa kohottavaa toimintaa.

### Kokoonpano ja johtosuhteet

Rajavartiolaitos on sisäasiainministeriön alainen. Sen sisäinen järjestys on sotilaallinen ja määräytyy sen mukaan kun siitä on säädetty ja siten kuin eri ohjesäännöt on vahvistettu ja vahvistetaan rajavartiolaitoksessa noudatettavaksi.

Sisäasiainministeriö määrää rajavartiotoimintaa varten rajavartiolaitoksen valvonta-alueen sekä vartiostojen toimintapiirien rajat. Kuva 2.

Rajavartiolaitokseen kuuluvat rajavartiolaitoksen päällikön alaisena rajavartiolaitoksen esikunta, joka on samalla sisäasiainministeriön rajavartio-osasto, Kaakkois-Suomen, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin rajavartiosto, Suomenlahden, Saaristomeren ja Pohjanlahden merivartiosto, Rajakoulu sekä Merivartiokoulu.

Rajavartiolaitoksen esikunta suorittaa sille sisäasiainministeriön rajavartio-osastona ja rajavartiolaitoksen johtoesikuntana kuuluvat hallinnolliset ja sotilaalliset tehtävät. Sen toimintaa johtaa ja valvoo rajavartiolaitoksen päällikön alaisena rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö.

### Toiminta

Maantieteellisen aseman ja kansainvälisten sopimusten vaikutuksesta rajavartiolaitoksen valvonta-alueen eri osat ovat vartioinnin kannalta eri asemassa. Tärkeimpiä ovat maarajalla tiheimmän asutuksen alueet lähinnä kaakkoisella raja-osuudella, muualla teiden suunnat ja rajan läheisyydessä oleva asutus.

Rannikoilla ovat vartioinnin ja valvonnan painopistealueita Suomenlahti, Itämeren pohjoisosaa ja Ahvenanmeri. Vuodenajat vaikuttavat varsinkin merialueella oleellisesti valvonnan tarpeeseen ja suoritus-tapaan. Vaikeissa sääolosuhteissa asetetaan kalustolle ja henkilöstölle, niin sen ammattitaidolle kuin henkiseen ja fyysiselle kestävyydellekin tavallista korkeampia vaatimuksia. Voimakkaasti kasvanut hyöty- ja matkailuliikenne on lisännyt sekä maalla että merellä huomattavasti vartioinnin ja valvonnan tarvetta. On nähtävissä, että lähitulevaisuudessa tätä tarvetta tulee lisäämään itärajamme ylitse tapahtuva yhä enenevä taloudellinen toiminta, matkailu, vapaa liikenne ja liikkuminen raja- ja merialueilla sekä uusi laajennettu kalastusvyöhyke.

Tilannetta raja- ja merialueella valvotaan jatkuvasti kaikkina vuoden ja vuorokauden aikoina. Painopistealueilla valtakunnan raja tarkastetaan partiointilla vähintään kerran vuorokaudessa. Talvikaikana lumipeite toimii tehokkaana jälkien ilmaisijana. Sulan maan aikana tähän tehtävään käytetään koulutettuja rajakoiria. Partiointia tehostetaan tähytyksellä ja lentotoiminnalla. Tärkeimmillä rajanylilykupaikoilla on pysyvä vartiointi. Kuvasta 3 saa käsityksen rajanylilykupaikoista itäraajalla, liikenteen määrästä ja sen kehityksestä.

Merialueella on vartiointi ja valvonta painopistealueilla jatkuvaa. Tämä edellyttää, että käytettävissä on aina vartiolaivoja, lentokalustoa sekä kiinteitä valvontalaitteita.

Tiedot rajatapahtumista ja muista tärkeistä havainnoista annetaan ylimmille johtoportaille saakka välittömästi. Tämä vaatii luotettavien yhteyksien ylläpitoa ja niiden hyvää käyttötaitoa.

Tavoitteena on ehkäistä rajatapahtumat ja valtakunnan rajoja koskevien säännösten vastaiset teot ainakin painopistealueilla. Muualla em teot jokatapauksessa paljastetaan, tutkitaan ja selvitetään mahdollisimman nopeasti.

Suomen ja SNTL:n välisellä rajalla tapahtuu rajatapahtumien selvittely, rajanylikulun järjestely ym toiminta valtakuntien välisen rajajärjestyssopimuksen mukaisesti rajavaltuutettujen toimenpitein. Suomen puolella rajavaltuutettuna toimii omalla vastuualueellaan rajavartioston komentaja ja hänen sijaisenaan rajavartioston apulaiskomentaja. Molemmat nimittää tähän tehtävään tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Rajavaltuutetun vakinaiseen organisaatioon kuuluu lisäksi rajavaltuutetun apulaisia, — yleensä rajakompanioiden päälliköt — sihteeri — tavallisesti rajavartioston esikunnan rajatoimiston päällikkö — sekä tulkki. Lisäksi rajavaltuutettu voi toiminnassaan käyttää erilaisia asiantuntijoita. Neuvostoliiton puolella on kullakin alueella vastaavanlainen rajavaltuutetun organisaatio.

Suomen ja Neuvostoliiton kesken solmittu rajajärjestyssopimus on riittävän yksityiskohtainen, selvä ja yksiselitteinen antaen hyvän perustan rajavaltuutettujen toiminnalle. Pohjois- ja länsirajalla ei tällaista sopimusta ole, mikä raja-asioiden nopean ja tehokkaan hoidon kannalta on puute. Niinpä Suomen rajaviranomaisten välitön yhteydenpito Norjan ja Ruotsin vastaaviin viranomaisiin rajoittuinkin rajan ja rajamerkkien hoitoon liittyviin kysymyksiin. Muut asiat hoidetaan ulkoministeriön kautta. Kuvassa 4 on kaaviollinen esitys yhteydenpidosta naapurimaiden raja- ja vastaaviin viranomaisiin, raja-asioiden hoidosta ja yhteistoiminnasta siinä asian laadusta riippuen muiden viranomaisten kanssa.

### Puolueettomuusvartiointi

Alueellisen koskemattomuuden turvaaminen normaalioloissa rauhahan aikana tapahtuu tavanomaisin rajan vartiointin menetelmin ja voimin. Se sisältää tilanteen jatkuvan seuraamisen ja siinä tapahtuneiden muutosten nopean ilmoittamisen.

Puolueettomuusjulistukseen liittyvä puolueettomuuden suojaaminen sensijaan tapahtuu vakavassa kansainvälisessä tilanteessa ja vaatii tehokkaan valvonnan lisäksi hyvää valmiutta ja kykyä puolueettomuuden loukkausten ja hyökkäystenkin torjuntaan.

Puolueettomuutta koskevien säästösten ja sopimusten sekä puolustusministeriön valtakunnan alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi antamien yleisten ohjeiden mukaan rajan yli tulleet sotilashen-

kilöt ja osastot on pidätettävä, riisuttava aseista ja eristettävä. Elleivät he kehoituksesta antaudu ja luovuta aseitaan, on heidät pakotettava siihen voimakeinoja käyttäen. Paikallisten rajaloukkausten torjunnan ohella on varauduttava suuremminkin voimin tapahtuvan hyökkäyksen torjuntaan. Tätä varten on rajavartiolaitoksella oltava edellytykset torjuntakykyisten reservien varaamiseen sekä sulutteiden ja muun tulen käyttöön.

Edellämainittujen puolueettomuutta koskevien säädösten, sopimusten ja ohjeiden mukaan on merialueella määrätty aluevesien osalta mm, että

— sotaakäyvän valtion sota-alus, sukellusveneitä lukuunottamatta, saa ilman lupaa ja etukäteen ilmoittamatta tulla aluevesillemme ja viipyä siellä 24 tuntia sekä erityisyyistä vielä tämän lisäksi 24 tuntia,

— sukellusveneiden tulo aluevesille on kielletty merihätätapausta lukuunottamatta,

— samaan satamaan tai tässä tarkoituksessa erikseen määrätylle rannikon osalle saa samanaikaisesti tulla enintään kolme sotaakäyvän sota-alusta,

— sotaakäyvän sota-alus saa merihätätapauksessa tulla aluevesille ja viipyä siellä sen ajan, minkä hätätilanne vaatii ja

— sotaakäyvän sota-alus saa aluevesillämme suorittaa vain aluksen merikelpoisuudelle välttämättömät korjaukset.

Merellä on painopistealueille pystyttävä aikaansaamaan aukoton valvonta. Tämä tapahtuu yhteistoiminnassa muiden valvontaviranomaisten kanssa. Puolueettomuuden loukkausten estäminen suoritetaan pääasiassa liikkuvien laivayksiköiden jo senkin vuoksi, että jokaisessa tapauksessa on selvitettävä syyt aluevesille tuloon paikan päällä ja annettava määräykset ja ohjeet silloin kun tulo puolueettomuussäädösten mukaan on sallittu. Päinvastaisessa tapauksessa menetellään kuten normaalisisena rauhan aikana huomautusta, varoitusta, käskyä, kieltoa ja tarpeen mukaan voimatoimenpiteitä käyttäen.

Vakavissa tapauksissa alueloukkauksen torjunnan suorittaa merivoimien yksiköt ja lisäksi käytetään rannikkotykistön ja ilmavoimien asevoimaa.

Puolueettomuuden (kriisitilanteen) aikana rajajoukkoja vahvennetaan sekä maalla että merellä kutsumalla kulloisenkin tilanteen edellyttämä määrä reserviläisiä palvelukseen.

Vallitsevasta tilanteesta riippuen voidaan raja- ja merivartioyksiköitä liittää puolustusvoimiin. Tämä saattaa ensisijassa tulla kysymykseen merialueella, missä laivasto- ja rannikkotykistöyksikköjen torjuntavoima on aina paikalla.

Rajavartiolaitoksen päällikkö johtaa rajavartiolaitoksen toimintaa puolueettomuusvalvonnassa valtakunnan alueellisen koskemattomuus-

den turvaamiseksi yhteistoiminnassa puolustusvoimain komentajan kanssa.

Puolustusministeriö johtaa rauhan aikana ulkomaisten sota-, kauppa- ja ilma-alusten Suomessa käynneistä sekä säännöksistä poikkeavista toimista aiheutuvia toimenpiteitä.

Asetuksen ja vakiintuneen käytännön mukaisesti ulkoasiainministeriö, puolustusministeriö ja sisäasiainministeriö hoitavat yhteistoiminnassa kaikki poliittista merkitystä omaavat kysymykset ja alueloukkausten diplomaattista tietä tapahtuvan selvittelyn.

Puolueettomuusvalvonnan valtakunnallisen johdon järjestely sodan aikana on meillä toistaiseksi avoinna joskin työ sen järjestämiseksi on käynnissä ja tällä hetkellä jo pitkälle valmisteltu.

### Henkilöstö ja koulutus

Rajavartiolaitoksen sotilaallisesta sisäisestä järjestyksestä seuraa, että rajavartiolaitoksessa palveleva on sotaväen rikoslain ja sotilaskurinpitosäännösten alainen samoin kuin vastaavassa tehtävässä palveleva puolustusvoimain sotilashenkilö.

Rajavartiolaitoksen virkaan tai toimeen nimitettävältä vaaditaan, että hän täyttää yleiset kelpoisuusehdot valtion virkaan ja toimeen sekä erityisesti, että hän on terveytensä ja fyysisen kuntonsa puolesta rajavartiotehtävään sopiva.

Rajavartiolaitoksessa on upseerin virkoja kenraaliluutnantin virkaa vastaavasta virasta luutnantin virkaan ja eräitä siviilivirkoja sekä toimiupseerin toimia yliluutnantista ylikersanttiin ja vastaavia siviilitoimia. Rajavartiolaitoksen miehistö käsittää toimenhaltijoina palvelevat merivartijat sekä julkisoikeudellisessa palvelussopimussuhteessa olevat rajavartijat, joiden palvelusarvot ovat rajajääkäri ja ylijääkäri. Rajavartija rinnastetaan ylimääräisen sotilastoimen haltijaan.

Rajavartiolaitoksen upseerin virkaan nimitettävältä vaaditaan upseerin virkatutkinto, ko viran edellyttämä jatkokoulutus ja kokemus. Rajavartiolaitoksen päällikön, apulaispäällikön, everstin ja kommodorin virkaan vaaditaan yleisesikuntaupseerin tutkinto ja hyvä perehtyneisyys rajavartiolaitoksen toimintaan.

Toimiupseerin toimeen nimitettävältä vaaditaan toimiupseerin alempi virkatutkinto ja merivartijan toimeen merivartijan peruskurssin suorittaminen. Rajavartijan erityisenä kelpoisuusehtona vaaditaan rajavartijan peruskurssin suorittaminen.

Rajavartiolaitoksen päällikön ja apulaispäällikön nimittää virkaan tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Muut upseerit presidentti nimittää sisäasiainministerin esityksestä sotilaallisten nimitys-



asiain esittelyssä.

1. ja 2. luokan toimiupseerin ja vastaavan toimenhaltijan nimittää toimeen rajavartiolaitoksen päällikkö, muut toimenhaltijat nimittää rajavartiolaitoksen esikunnassa rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö, raja- ja merivartiostossa ao komentaja ja koulussa koulun johtaja.

*Upseerin virkaan vaadittava koulutus* annetaan puolustusvoimissa. Rajavartiostoihin tulevat upseerit saavat peruskoulutuksen kadettikoulussa ja merivartiostojen upseerit merikadettikurssilla. Kapteenin virkatutkinto suoritetaan vastaavasti joko maa- tai merivoimien kapteenikurssilla. Jatkokoulutus tapahtuu joko Sotakorkeakoulussa tai merivartiopseerin osalta merivoimien ja rajavartiopseerin osalta maa-voimien esiupeerikurssilla.

Lisäksi rajavartiolaitoksen upseereille annetaan rajavartiotehtävän vaatimaa koulutusta. Tämä tapahtuu mahdollisimman pian kadettikoulun jälkeen upseerien raja- tai merivartiokurssilla, jossa käsitellään rajavartiotoiminnan ohella myöskin rajavartiolaitoksen sotilaallisten tehtävien erikoispiirteitä. Täydennyskoulutus tapahtuu rajavartiolaitoksen esikunnan ja vartiostojen vuosittain toimeenpanemilla täydennyskoulutuskursseilla, joihin jokainen upseeri osallistuu vähintään kerran vuodessa.

*Toimiupseerien koulutus* annetaan rajavartiolaitoksessa ja puolustusvoimissa.

Toimiupseerien peruskoulutus tapahtuu Päälystöpistossa. Merivartiotoimiupseerit suorittavat erikoiskoulutusvaiheen Merivartiokoulussa. Välittömästi peruskoulutuksen jälkeen rajavartiotoimiupseerit käyvät Rajakoulussa toimiupseerien rajavartiokurssin, jonka opetus sisältää perustiedot rajavartiotoiminnasta.

Toimiupseerien koulutuksen ns ylimenokaudella on Raja- ja Merivartiokoulussa järjestetty Päälystöpiston II jaksoa vastaavia raja- ja merivartiomestarikursseja, samoin periaattein ja pääsyaatimuksin kuin puolustusvoimissakin. Pitäen silmällä Päälystöpiston II jakson toimeenpanoa on suunniteltu, että raja- ja merivartiotoimiupseerit suorittavat sen ensimmäisen vaiheen Päälystöpistossa ja toisen vaiheen Raja- tai Merivartiokoulussa, missä saavat tulevien tehtäviensä tason mukaista raja- ja merivartiokoulutusta.

Toimiupseerien ylimpiin toimiin vaadittava jatkokoulutus annetaan Raja- ja Merivartiokoulussa toimeenpantavilla luutnanttikursseilla. Rajavartiolaitoksen toimiupseerit voivat saada jatko- ja täydennyskoulutusta myöskin puolustusvoimien eri puolustushaarojen ja aselajien kursseilla. Raja- ja merivartiostot järjestävät toimiupseereilleen vuosittain jatkokoulutuskursseja.

*Raja- ja merivartijat* saavat peruskoulutuksensa raja- tai merivartijan peruskurssilla. Raja- ja merivartiotoiminnan vaatimien tietojen

ja taitojen lisäksi em kurseilla annetaan sotilaallisten tehtävien vaatimaa erikoisopetusta. Myöskin raja- ja merivartioidelle annetaan vartiostoissa vuosittain toiminnan vaatimaa täydennys- ja jatkokoulutusta.

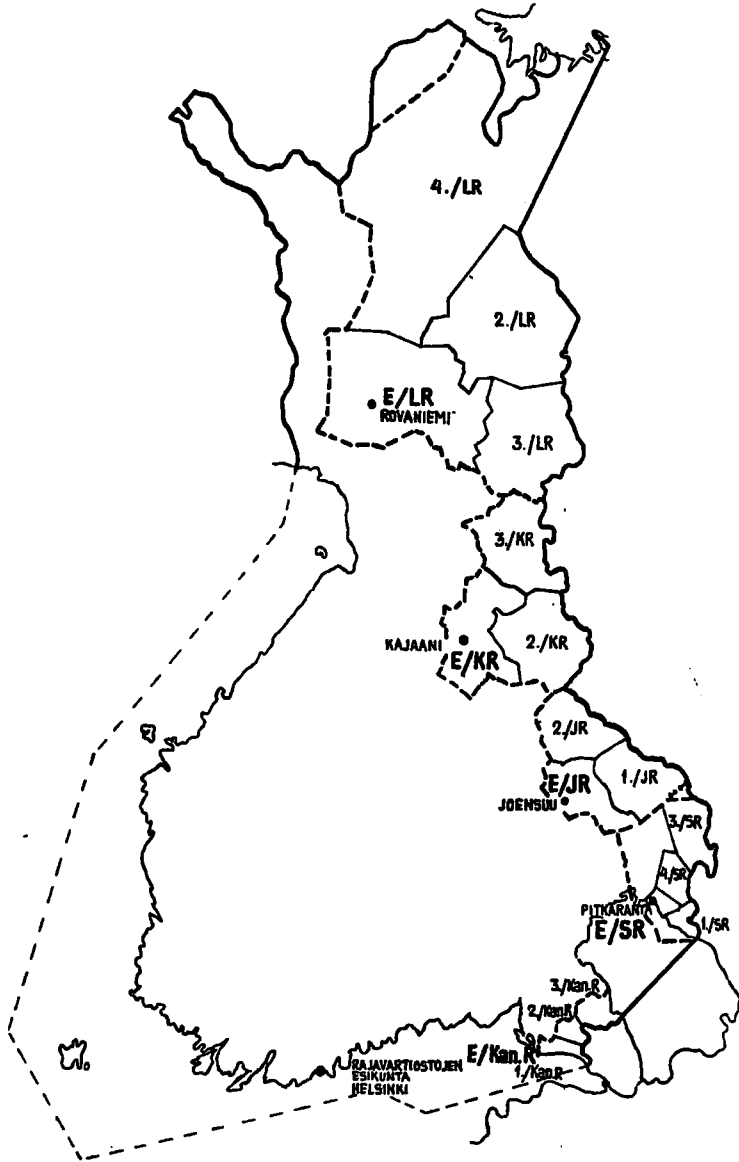
Rajavartiostoissa saavat asevelvolliset — varusmiehet ja reserviläiset — sissikoulutuksen. Merivartiostoissa ei asevelvollisia toistaiseksi kouluteta lukuunottamatta osallistumista eräiden kertausharjoitusten toimeenpanoon.

*Varusmiehille annetaan koulutus rajavartiostojen sissikomppanioissa ja Ivalon sissiosastossa. Sissikomppanioihin kutsutaan palvelukseen periaatteessa vain rajaseutujen nuorukaisia. Erityisesti on mainittava, että rajavartiolaitoksessa ei varusmiehillä ole ns komennuskautta vaan koko palvelusaika käytetään täysitehoisesti koulutukseen. Varusmiesjohtajat koulutetaan Rajakoulun aliupseerikurssilla, jonka jälkeen osa komennetaan Reserviupseerikouluun, missä he saavat koulutusta sissipuseerin tehtäviin. Varusmiesjohtajien koulutus jatkuu rajavartiostoissa koko heidän palveluksessa olonsa ajan.*

Reservin kertausharjoituksia toimeenpannaan rajavartiostoissa vuosittain. Niihin kutsutaan rajavartiostoissa varusmiespalveluksensa suorittaneita asevelvollisia ja niiden tarkoituksena on antaa tarpeellista jatko- ja täydennyskoulutusta rajavartiostoihin kriisiaikana tarpeen mukaan kutsuttaville reservijoukoille.

Kokonaisuudessaan rajavartiolaitoksen henkilöstötilanne on hyvä ja koulutuksellinen taso korkea, mikä takaa tehtävien nopean ja tehokkaan suorituksen.

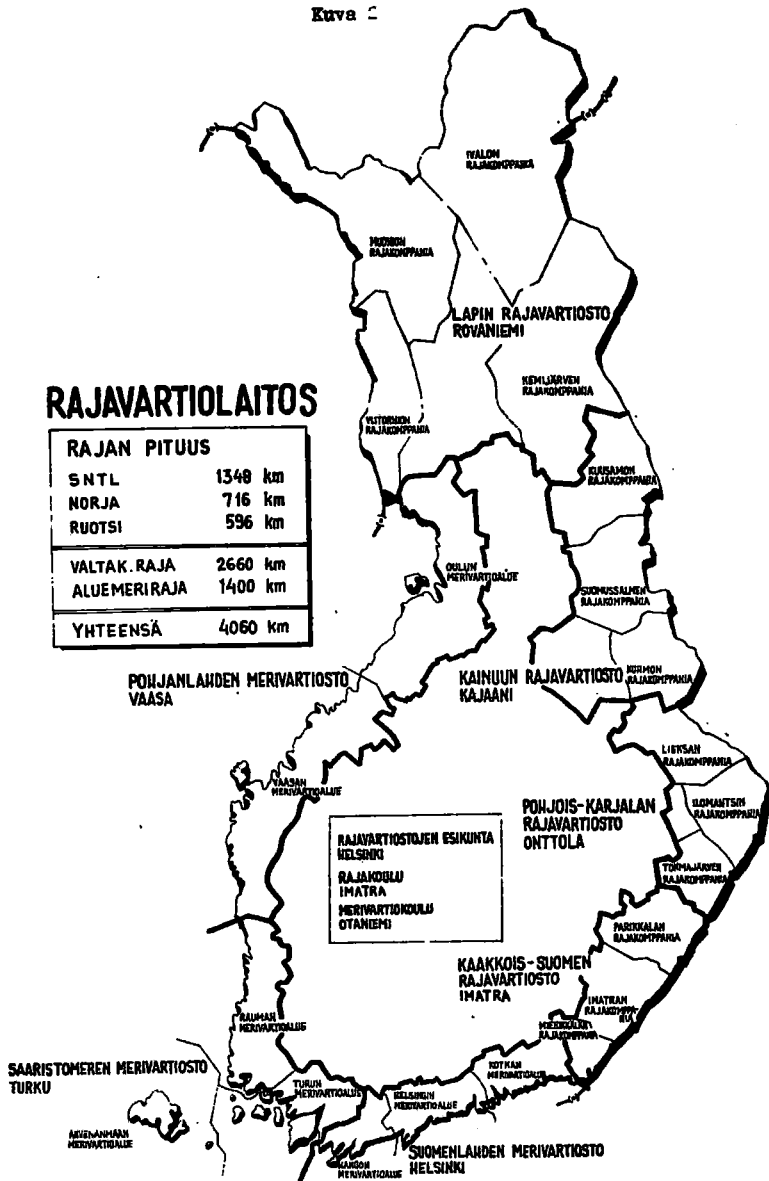
# RAJAVARTIOLAITOKSEN RYHMITYS 1939



Kuva 2

## RAJAVARTIOLAITOS

RAJAN PITUUS	
SNTL	1348 km
NORJA	716 km
RUOTSI	596 km
<hr/>	
VALTAK. RAJA	2660 km
ALUEMERIRAJA	1400 km
<hr/>	
YHTEENSÄ	4060 km



## LIIKENTEEN MÄÄRÄ (KÄYNTIKERRAT) RAJAVARTIOLAITOKSEN VALVONNASSA OLEVILLA RAJANYLITYSPAIKOILLA 1.1-31.12.75

	HENKL	MT-AJON	JUNIA	PUUTAV <sup>no</sup>	HUOM
PIILOLA	6	6			
VIRTANIEMI	404	248		1430	
RAJA-JOOSEPPI	17876	5488		82796	Tarvitse 13640 autoja 2800
TENNIÖ- JA KUOLA JOKI				44300	
KELLOSEKÄ ONKAMO	738 1943	132 991		9446	
<b>Pääjärvi</b> KORTTESALMI	34801	18768		293910	
KARTTIMO	6354	2097		48450	
<b>Kostamus VARTIUS</b> KARIKANGAS	116934	54684		76204	
RAJAKANGAS	9908	4854		56223	
	16770	8104		99692	
LIEKSANJOKI INARI	6504 13680	964 7898		31613 85487	
LEMINAHO KOITA- JA VIENGINJOKI	42515	6202		59152	
1493				53265	
HAAPAVAARA VÄRTSILÄ	10392 19428	6070 4748		61369 30231	
19428			2663		
<b>Svetogorsk</b> PELI KOLA	188104	52776	2158		
74285	16885		42115		
VAINIKKALA	91977		6321		
VAAALIMAA	231026	25197		48730	
SANTIO					66 autoja 90 henkilöä 522000 kg eläintuotetta 6000 - loppu
KALASTUSALUEET	736				
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>856814</b>	<b>216410</b>	<b>11161</b>	<b>1573413</b>	
	(973419)	(239024)	(10745)	(1351630)	*) v 1975 an) loppu

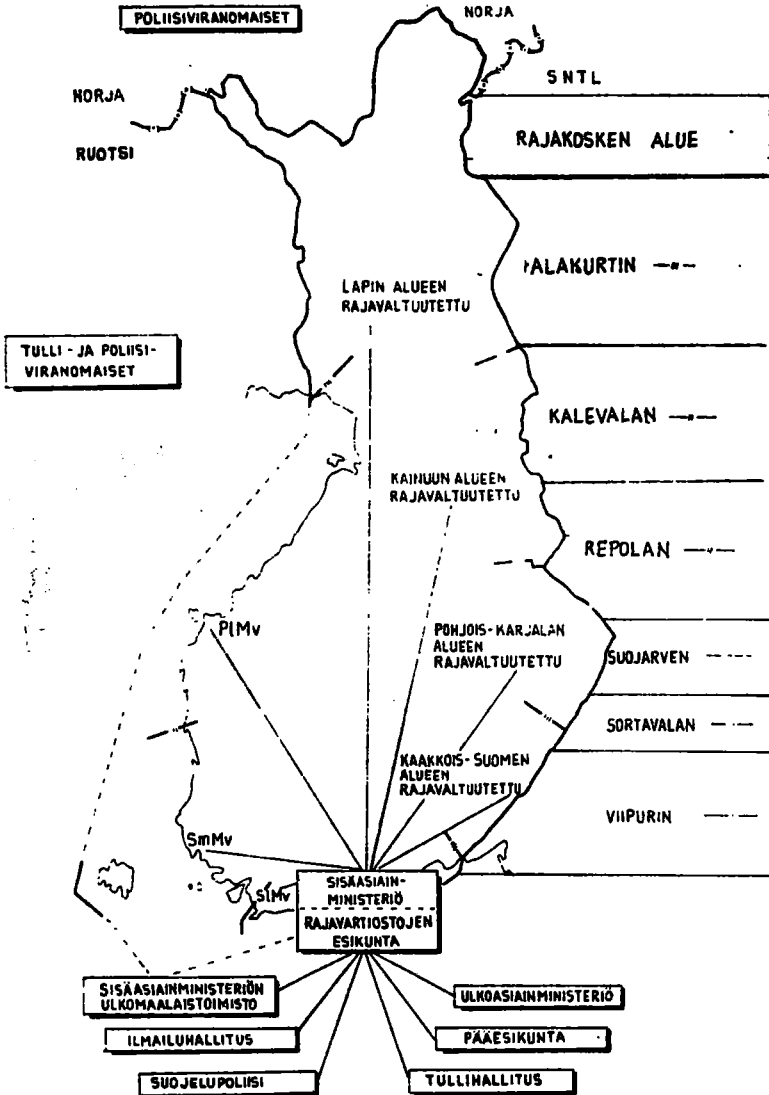
**YLIKULUPAIKKOJA**

1960	9
1965	17
1970	25
1972	27
1973	29
1974	30
1975	29

T = TULLITIE

Kuva 4

Raja-asianhoito ja yhteydenpito  
naapurimaan rajaviranomaisiin.



## LOPPULAUSE

Kuuden vuosikymmenen kehityksen tuloksena rajavartiolaitos on saavuttanut yhteiskunnassamme vakavan aseman. Perinteellisten rajavartiointitehtävien lisäksi valtionjohto on uskonut sen hoidettavaksi lukuisia muita tehtäviä. Viimeisimpinä näistä mainittakoon valvonnan ulottaminen merellä 12 meripeninkulmaan laajennettavalle kalastusvyöhykkeelle ja pelastuspalvelu — erityisesti meripelastuksen koordinaatio, johtaminen ja kehittäminen. Rajavartioviranomaisten läsnäolo valtiovallan edustajina syrjäisillä erämaaseuduilla ja saariston useinkin vaikeissa olosuhteissa elävien kansalaisten tukena on merkittävä, siihen on totuttu ja sitä pidetään välttämättömänä.

Rajavartiolaitoksen lähivuosien toiminnassa ei ole nähtävissä suuria muutoksia. Valtakunnan rajojen ja aluevesien vartiointi- ja valvontateho pidetään ainakin nykyisellään ja valmistaudutaan lisääntyviin vartiointitehtäviin lähinnä itärajan uusilla ylikulkupaikoilla. Tulevaisuuden kehitysnäkymät rajavartiolaitoksessa liittyvät suurelta osalta yhteiskunnalliseen ja muuhun mm teknilliseen kehitykseen. Syrjäisten seutujen autioituminen saattaa eri vaikutuksineen johtaa suurempien mutta entistä etäämmällä toisistaan sijaitsevien vartioyksiköiden muodostamiseen. Lentokaluston ja maakulkuneuvojen sekä viestivälineiden kehittyminen ja lisääntyminen luo mahdollisuuksia rajavartiointimenetelmien ja muun kansalaisten turvallisuutta lisäävän toiminnan tehostamiselle.

Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa on viime aikoina lisääntynyt ja tulee ilmeisesti vastaisuudessa saamaan yhä uusia muotoja.

Maanpuolustustyö rajavartiolaitoksessa on nähtävä jatkuvan entiseen tapaan yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa.

## LAHTEET

- Laki rajavartiolaitoksesta 10. 1. 1975  
 Asetus „ „ 9. 1. 1976  
 Rajavartio-ohjesääntö II  
 Merivartio-ohjesääntö II  
 Historiateos ”Rajavartiolaitos 1919—1969”  
 RvIE:n arkisto

**LUETTELO RAJAVARTIOLAITOKSEN TEHTÄVÄKENTTÄÄN  
LIITTYVISTA VALTAKUNNAN RAJAA, RAJAMERKKEJÄ,  
RAJAN YLITYSTÄ JA RAJALLA NOUDATETTAVAA  
JÄRJESTYSTÄ KOSKEVISTA ASIAKIRJOISTA**

1. Valtakunnan rajaa, rajamerkkejä, aluevesiä ja lisävyöhykkeitä koskevat säädökset sekä kansainväliset sopimukset:
  - 1.1. Asetus Suomen Tasavallan ja Sosialistisen Neuvostotasavaltain Liiton välisen valtakunnan rajan kulusta tehdyn rajankuvaus-pöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 12/41)
  - 1.2. Yleinen pöytäkirja Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvosto-Tasavaltojen Liiton välisen valtakunnan rajan Suomenlahdelta Vaitolahteen Pohjoisen Jäämeren rannalle. (28 päivänä huhtikuuta 1938, Moskova)
  - 1.3. Asetus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisestä, Petsamon (Petshengan) alueen kohdalla kulkevasta valtakunnan rajasta tehdyn kuvaus-pöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 5/46)
  - 1.4. Laki ja asetus Jäniskosken ja Niskakosken alueen liittämisestä Neuvostoliiton alueeseen sekä Suomessa olevien, Neuvostoliitolle siirtyneiden entisten saksalaisten rahavarojen käytöstä tehtyjen sopimusten voimaansaattamisesta. (SopS 8 ja 9/47)
  - 1.5. Asetus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton välisestä, Jäniskosken vesivoimalaitoksen ja Niskakosken säännötelypadon alueen kohdalla kulkevasta valtakunnan rajasta tehdyn kuvauspöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 34/50)
  - 1.6. Asetus Suomen Tasavallan ja Sos. Neuv. Liiton välisen merirajan kulusta Suomenlahdella Suursaaren (Gogland) koillispuolella tehdyn rajan kuvauspöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 6/68)
  - 1.7. Asetus Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnanrajan vuosina 1956—57 toimitetun tarkastuksen hyväksymisestä tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 8/61)
  - 1.8. Suomen ja Norjan välisen valtakunnan rajan rajamerkkien hoidosta on sovittu valtakuntien kesken noottien vaihdolla 4. 1. 1954.
  - 1.9. Suomen Tasavallan hallituksen, Norjan Kuningaskunnan hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hallituksen välisen Muotkavaaran (Krokfjellet) rajamerkin hoitamisesta tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 10/53)
  - 1.10. Laki Suomen aluevesien rajoista. (AsK 463/56, 144/65)
  - 1.11. Asetus Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta.
  - 1.12. Laki Suomen kalastusvyöhykkeestä. (AsK 839/74)



- 1.13. Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen kesken merialueiden ja mannermaajalusten rajoista Suomenlahdella. (SopS 20/66)
- 1.14. Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen kesken mannermaajalustan rajasta Suomen ja Neuvostoliiton välillä Itämeren koillisosassa. (SopS 11/68)
- 1.15. Asetus eräiden vuonna 1958 tehtyjen merialueita koskevien yleissopimusten voimaansaattamisesta (SopS 7/65)  
 — aluemerta- ja lisävyöhykettä koskeva yleissopimus,  
 — aavaa merta koskeva yleissopimus,  
 — mannerjalustaa koskeva yleissopimus,  
 — erimielisyyksien pakollista selvittelyä koskeva valinnainen al-lekirjoituspöytäkirja.  
 UM:n ilmoitus edellisten yleissopimusten soveltamisalasta. (SopS 34/65)
- 1.16. Asetus Ruotsin kanssa mannermaajalustan rajan määräämisestä Perämerellä, Selkämerellä, Ahvenanmerellä ja Itämeren pohjoisosassa tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 7/73)
2. Valtakunnan rajan ylikulkua sekä Suomen kansalaisten tai ulkomaalaisten maastalähtöä ja maahantuloa koskevat kansainväliset sopimukset ja säädökset:
- 2.1. Ulkomaalaisasetus. (AsK 187/58, 327/73)
- 2.2. Passiasetus. (AsK 90/60)
- 2.3. Sisäasiainministeriön päätös passintarkastus- ja rajanylityspaikoista, SisM:n päätös 21. 5. 75.
- 2.4. Asetus Suomen, Tanskan, Norjan ja Ruotsin kanssa luvottomasti maahan saapuneiden ulkomaalaisten vastavuoroisesta takaisin ottamisesta sekä pöytäkirja passivapaudesta Suomen, Tanskan, Norjan ja Ruotsin välillä matkustaessa tehtyjen sopimusten voimaansaattamisesta. (SopS 9/52)
- 2.5. Asetus Suomen, Tanskan, Norjan ja Ruotsin kansalaisten vapauttamisesta velvollisuudesta omata passi sekä oleskelulupa muussa pohjoismaassa kuin kotimaassa oleskellessaan tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 17/54)
- 2.6. Asetus Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken passintarkastuksen poistamisesta Pohjoismaiden välisillä rajoilla 12 päivänä heinäkuuta 1957 tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 10/58)
- 2.7. Asetus Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken passitarkastuksen poistamisesta Pohjoismaiden välisillä rajoilla 2 päivänä heinäkuuta 1957 tehtyyn sopimukseen liittyvän, 20 päivänä touko-

- kuuta 1963 allekirjoitetun lisäpöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 26/63)
- 2.8. Asetus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä liisäyksenä 12 päivänä heinäkuuta 1957 tehtyyn sopimukseen samojen valtioiden välillä passitarkistuksen poistamisesta pohjoismaiden välisillä rajoilla tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 47/73)
  - 2.9. Asetus Neuvostoliiton kanssa Nuijamaan rajanylityspaikan avaamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 46/73)
3. Valtakunnan rajoilla noudatettavaa järjestystä koskevat säädökset ja sopimukset:
    - 3.1. Rajavyöhykelaki. (AsK 403/47)
    - 3.2. Rajavyöhykeasetus. (AsK 404/47, 62/49, 43/56, 165/60)
    - 3.3. Rajajärjestyssopimus. (AsK 420/60, 60/69)
    - 3.4. Sopimus poliisin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta. (SisM:n yleiskirje 3536/P./28. 3. 1949)
  4. Keskeisimmät rajaoloja koskevat sopimukset:
    - 4.1. Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen kesken Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnan rajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämisjärjestyksestä. (SopS 32/60, 69/69)
    - 4.2. Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välinen rajavesistöjä koskeva sopimus (SopS 26/65), sekä tämän perusteella yhteisen suomalais-neuvostoliittolaisen rajavesistöjen käyttökomission tekemät päätökset:
      - Suomen ja Neuvostoliiton välisten rajavesistöjen yleinen uittosääntö ja
      - Rajavesistöjen veden laadun tarkkailumääräykset.
    - 4.3. Suomen Tasavallan hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hallituksen välinen porosopimus. (SopS 5/66)
    - 4.4. Kuvauspöytäkirja Suomen, Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton ja Norjan valtakunnanrajojen yhtymäkohdasta ja pöytäkirja rajamerkistä Muotkavaara. (UM:n kirj n:o 23528/19. 5. 1949)
    - 4.5. Pöytäkirja Tasavallan Hallituksen, Norjan Kuningaskunnan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen kesken Suomen, Norjan ja Neuvostoliiton valtakunnanrajan yhtymäkohtaan asetetun Muotkavaaran (Krokfjellet) rajamerkin hoitamisesta. (Asetus 17. 4. 1953, UM:n kirj n:o 25581/22. 4. 1953)
    - 4.6. Suomen ja Norjan välisten rajapyykkien korjaukset. (UM:n kirj:t n:o 36172/17. 12. 1955 ja 18301/12. 1. 1954)
    - 4.7. Asetus Suomen SNTL:n välisen kalastusta ja hylkeenpyyntiä kos-

- kevan sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 16/59)
- 4.8. Asetus Suomen ja SNTL:n välisestä kalastuksesta ja hylkeenpyynnistä 21 päivänä helmikuuta 1959 tehdyn sopimuksen ulottamisesta — eräälle Suur-Saaren (Gogland) itäpuolella olevalle alueelle Suomenlahdella koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta. (SopS 21/66)
  - 4.9. Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltaisen Liiton Hallituksen välinen sopimus kalastuksesta ja hylkeenpyynnistä. (SopS 24/70)
  - 4.10. Asetus Neuvostoliiton kanssa pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Neuvostoliiton välillä tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 57/71)
  - 4.11. Asetus öljyn aiheuttaman meren saastunnan ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 6/59)
  - 4.12. Asetus ihmishengen turvallisuudesta merellä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta. (SopS 33/65)  
UM:n ilmoitus edelläm. sopimuksen soveltamisalasta. (SopS 34/65)
  - 4.13. Laki ja asetus Sosialististen Neuvostotasavaltaisen Liiton kanssa Saimaan kanavan Neuvostoliitolle kuuluvan osan ja Mahyj Vyotskij-saaren vuokraamisesta Suomelle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta. (SopS 39—40/63)
  - 4.14. Asetus Saimaan kanavan liikennesäännöstä. (A 204/10. 3. 72)